

Οι νεοελληνικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Γρανάδας

Μόσχος Μορφακίδης-Φυλακτός¹

Καθηγητής Ελληνικής Φιλολογίας

Διευθυντής του Κέντρου Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Γρανάδας

Περίληψη

Μετά από μια σύντομη παρουσίαση της ιστορίας των σύγχρονων ελληνικών σπουδών στην Ισπανία, το παρόν κείμενο επικεντρώνεται στη διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού του Πανεπιστημίου της Γρανάδας, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Η πλήρης ανάπτυξη της Διαδικασίας της Μπολώνιας, από το 2010, είχε ως αποτέλεσμα μια νέα δομή των νεοελληνικών σπουδών στη Γρανάδα ως γνωστικό αντικείμενο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όπως επίσης κι ενός ερευνητικού αντικειμένου σε διδακτορικό επίπεδο στο πλαίσιο του προγράμματος *Lenguas, Textos y Contextos*. Το Κέντρο Βυζαντινών, Σύγχρονων Ελληνικών και Κυπριακών Σπουδών, που ιδρύθηκε το 2000, συνεισφέρει επίσης στην ουσιαστική προώθηση των νεοελληνικών σπουδών με την παροχή εκπαιδευτικών διευκολύνσεων, με την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων, με την οργάνωση διαλέξεων και επιστημονικών συναντήσεων, με την πλούσια εκδοτική του δραστηριότητα, με την οργάνωση εκθέσεων, συναυλιών, κτλ. Έτσι, το Πανεπιστήμιο της Γρανάδας έχει καταστεί σημείο αναφοράς για τις νεοελληνικές σπουδές στον ισπανόφωνο κόσμο. Παρόλα αυτά, μια εκλογικευμένη πολιτική απαιτείται για τη βιωσιμότητα αυτής της προσπάθειας όπως συμβαίνει για όλες τις ολιγότερο ομιλούσες γλώσσες του ευρωπαϊκού πανεπιστημιακού οικοδομήματος.

Λέξεις κλειδιά

Νεοελληνικές σπουδές, Πανεπιστήμιο Γρανάδας.

Abstract

After presenting a brief outline of the history of modern Greek Studies in Spain, the paper focuses on the teaching of Modern Greek language and culture at the University of Granada, at undergraduate and postgraduate level. The full implementation of the Bologna protocol in 2010 resulted in a new landscape concerning Modern Greek studies in Granada as a teaching subject in tertiary education, as well as a research branch in the doctoral programme *Lenguas, Textos y Contextos*. The Centre of Byzantine, Modern

¹ m.morfakidis@gmail.com.

Greek and Cypriot Studies, founded in 2000, also contributes significantly to the promotion of Modern Greek studies by providing educational facilities, implementing research projects, arranging lectures, hosting scientific meetings, developing rich publishing activity, organizing exhibitions and concerts, etc. The University of Granada has thus become a benchmark as far as Modern Greek studies in the Spanish-speaking world are concerned, although rational policy-making is necessary for the sustainability of the subject, as for all “weak” languages in the European University education system.

Key words

Modern Greek studies, University of Granada.

Η μεθοδική μελέτη του βυζαντινού πολιτισμού, αλλά και της νεότερης Ελλάδας δεν αναπτύχθηκαν συστηματικά στην Ισπανία μέχρι αρκετά πρόσφατους χρόνους, παρά το γεγονός ότι οι σχέσεις των λαών της Ιβηρικής με τον ελληνικό χώρο πιστοποιούνται ήδη από τον όψιμο Μεσαίωνα. Από τον ΙΣΤ΄ αιώνα η παρουσία Ελλήνων γίνεται εμφανής στη δημιουργία των μεγάλων ισπανικών βιβλιοθηκών και αρχείων², αλλά και στον χώρο της τέχνης³, ενώ το ενδιαφέρον για την ελληνική Ανατολή αντανακλάται στη λογοτεχνία του Χρυσού Αιώνα των ισπανικών γραμμάτων. Το 1775 ο φραγκισκανός μοναχός, Antonio Fuentes, δημοσιεύει μια γραμματική της δημόδους ελληνικής γλώσσας και το 1850 η βυζαντινή και η νεοελληνική λογοτεχνία συμπεριλαμβάνεται στα εγχειρίδια της ελληνικής λογοτεχνίας που εξετάζεται πλέον διαχρονικά⁴.

Κατά την ίδια περίοδο, στο **Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης** ο ελληνιστής Antoni Bergnes de las Casas (1801-1879), επέβαλε την προφορά της νέας ελληνικής για την ανάγνωση των αρχαίων κειμένων, ενώ ο μαθητής του Joseph Balari (1844-1904), άρχιζε τα μαθήματά του από τον Όμηρο, έφτανε στον Ιωάννη τον Χρυσόστομο και στους βυζαντινούς χρονικογράφους και κατέληγε στον Λουκή Λάρα του Δ. Βικέλα⁵. Ο επίσης

² Το θέμα μελέτησε διεξοδικά ο L. Gil Fernández (*Panorama social del humanismo español (1500-1800)*, Madrid, Alhambra, 1981).

³ Βλ. σχετικά Ι. Χασιώτης, *Σχέσεις Ελλήνων και Ισπανών στα χρόνια της τουρκοκρατίας* και του ίδιου “Grecia en el marco de la política mediterránea española desde el siglo XV hasta principios del XIX”, *Erytheia*, 4 (1984), σσ. 73-84. L. Gil Fernández, “Griegos en España”, *Habis* 21 (1990), σσ. 165-171 και του ίδιου “Griegos en España (siglos XV-XVII)”, στο Μ. Morfakidis-I. García Gálvez, *Estudios neogriegos en España e Iberoamérica*, II, Granada, 1998, σσ. 123-143. Gregorio de Andrés, “El helenismo en Toledo en tiempo del Greco”, *Cuadernos para la Investigación de la Literatura Hispánica*, 11 (1989), σσ. 167-175 και του ίδιου *El helenismo en España en el siglo XVII*, Madrid, 1976.

⁴ Μ. Μορφακίδης, “Η ελληνική φιλολογία στην Ισπανία του ΙΘ΄ αι. και η βυζαντινή και νεοελληνική λογοτεχνία στο εγχειρίδιο του Salvador Costanzo”, *Estudios Neogriegos* 11-12 (2012), σσ. 61-82.

⁵ Το θέμα των πρώτων καταλανών διανοουμένων που ασχολήθηκαν με τη νέα ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία μελέτησε η Β. Χατζηγεωργίου Χασιώτη (V. Hatsigueorgiú de Hassiotis, “los primeros contactos de los españoles con la literatura neogriega”, en Μ. Morfakidis - I. García Gálvez, *Estudios neogriegos en España e Iberoamérica*, II, Granada, 1998, σσ. 407-422.

μαθητής του, Antoni Rubió i Lluch (1856-1938), αν και καθηγητής της Ρομανικής Φιλολογίας, το 1928 εισήγαγε το μάθημα των νέων ελληνικών, το οποίο όμως καταργήθηκε αμέσως μετά τον θάνατό του⁶. Λίγο αργότερα ο Sebastián Cirac Estorañán (1903-1970), ίδρυσε βιβλιοθήκη εξειδικευμένη σε βυζαντινολογικά και νεοελληνικά θέματα στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας. Ο διάδοχός του, José Alsina Clota με το μαθητή του Carles Miralles, επιδόθηκαν σποραδικά μόνο στη μελέτη της νεοελληνικής λογοτεχνίας, ενώ ο Eudald Solà Farrés ίδρυσε το *Κέντρο Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών*⁷, το οποίο όμως μετά τον αιφνίδιο θάνατό του περιήλθε σε βαθιά κρίση, φέρνοντας στην επιφάνεια τον προσωποπαγή χαρακτήρα των νεοελληνικών σπουδών στη χώρα. Σήμερα, στο ίδιο Πανεπιστήμιο ο Ernest Marcos Hierro διδάσκει ένα μάθημα επιλογής⁸.

Στην **υπόλοιπη Ισπανία** το ενδιαφέρον για τη νεότερη και σύγχρονη Ελλάδα, άρχισε να εκδηλώνεται στους πανεπιστημιακούς κύκλους αρχαιοελληνιστών της Σαλαμάνκας⁹ και της Μαδρίτης¹⁰: Luis Gil, Manuel Fernández Galiano, Francisco Rodríguez Adrados. Η ύλη όμως των νέων ελληνικών εισήχθη στην Κλασική Φιλολογία από τους μαθητές τους Goyita Nuñez, Πηνελόπη Σταυριανοπούλου και José María Floristán στο Πανεπιστήμιο Complutense, όπου σήμερα παραμένει σε υποτυπώδη μορφή ως μάθημα επιλογής. Στο δεύτερο μεγάλο πανεπιστήμιο της πόλης, το Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης, η διδασκαλία τους περιορίζεται σε σεμιναριακά μαθήματα, ενώ στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Εκπαίδευσης εξ Αποστάσεως (U.N.E.D.) από το 1991 προσφέρονται δύο επίπεδα νέων ελληνικών.

Η εισαγωγή της εν λόγω ύλης οφείλεται, αρχικά, στο ενδιαφέρον ενός μικρού αριθμού κλασικών φιλολόγων που, γοητευμένοι από τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας, αποφασίζουν να ασχοληθούν μερικώς ή αποκλειστικά με τη μελέτη και διδασκαλία της, εισάγοντας την ύλη στα προγράμματα σπουδών της Κλασικής Φιλολογίας. Αυτές είναι

⁶ Σημαντικές πληροφορίες για το έργο του μας δίνει ο E. Solà Farrés, *Antoni Rubió i Lluch, bizantinista i grecista, Reial*, Barcelona, Academia de Bones Lletres de Barcelona, 1988.

⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις νεοελληνικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης βλ. E. Solà, *Πρακτικά της Συνάντησης Ευρωπαϊκών Νεοελληνιστών (4-4-1995)*, Αθήνα, 1996, σσ. 261-265.

⁸ Για τις νεοελληνικές σπουδές στην Ισπανία βλ. M. Morfakidis, "Les Études Néohelleniques en Espagne", *Études Héliéniques* 14 (2006), σσ. 67-78 και του ίδιου "Modern Greek in Postgraduate Studies and Research", στο A. Morales, C. Pagán Cánovas, C. Martínez (eds.), *The Teaching of Modern Greek in Europe: Current Situation and New Perspectives*, Murcia, Universidad de Murcia, 2010, σσ. 93-100.

⁹ Ph. Metzidakis, *La Grecia de Unamuno*, Madrid, 1989.

¹⁰ Για την προβληματική των νεοελληνικών σπουδών στην Ισπανία βλ. επίσης την παρέμβαση της Goyita Núñez στα *Πρακτικά της Συνάντησης Ευρωπαϊκών Νεοελληνιστών*, ό.π., σσ.133-135.

οι περιπτώσεις των πανεπιστημίων: της Χώρας των Βάσκων όπου, από το 1985 μέχρι σχετικά πρόσφατα, τη μεσαιωνική και νέα ελληνική γραμματεία δίδαξαν οι José Egea (μεσαιωνική), η Olga Omatos (νεοελληνική) και ο μαθητής τους Javier Alonso Aldama, αν και σήμερα έπαψαν να προσφέρονται τα σχετικά μαθήματα· της La Laguna (Τενερίφη)¹¹, όπου από το 1987 ως το 2010 δίδαξε η Isabel García Gálvez, αλλά σήμερα περιορίζεται σε ένα απλό μάθημα επιλογής· της Σαλαμάνκα όπου, από το 2003 ως σήμερα, προσφέρονται διάφορα επίπεδα νέας ελληνικής ως δεύτερη και τρίτη γλώσσα στις ειδικότητες της φιλολογίας. Επίσης, μεμονωμένα μαθήματα, πάντα στο πλαίσιο των κλασικών σπουδών, παραδίνονταν ή παραδίδονται στα πανεπιστήμια της Murcia (από το 1998), Cádiz (1994-2000), Valladolid (1994-2005), Oviedo (2003-σήμερα) και Almería¹² (2000-2010).

Στα προγράμματα σπουδών της ειδικότητας της Μετάφρασης και Διερμηνείας, τα νέα ελληνικά εισήλθαν σε διάφορα επίπεδα ως δεύτερη ξένη γλώσσα στο Πανεπιστήμιο της Μάλαγα (από το 1992 έως σήμερα) και ως τρίτη γλώσσα στα πανεπιστήμια της Alicante (1997-2015) και Murcia (από το 2010 έως σήμερα).

Διάφορα επίπεδα νέων ελληνικών προσφέρονται επίσης για το ευρύ κοινό (και εξωπανεπιστημιακό) σε Ινστιτούτα Γλωσσών των πανεπιστημίων της Zaragoza (1987 έως σήμερα) και της Σεβίλλης (1994 έως σήμερα).

Σε κρατικούς μη πανεπιστημιακούς φορείς, τα νέα ελληνικά διδάσκονται στα *Επίσημα Σχολεία Γλωσσών* (Escuelas Oficiales de Idiomas) της Μαδρίτης (από το 1985), της Βαρκελώνης (από το 1986)¹³, της Μάλαγα (από το 1991) και της Alicante (από το 2002), τα οποία χορηγούν και επίσημο πιστοποιητικό γλωσσομάθειας¹⁴.

¹¹ Βλ. σχετικά Th. Polychrou, “El griego moderno en la Universidad de La Laguna. Problemas de metodología”, *Griego: Lengua y cultura. Cuadernos del tiempo libre*. Colección Expolingua, Μαδρίτη, 1995, σσ. 17-22.

¹² Βλ. την παρέμβαση του J.L. López Cruces στα *Πρακτικά της Συνάντησης...*, ό.π., σσ.140-143.

¹³ Βλ. Mª T. Magadán, “Τα νέα ελληνικά στην Κρατική Σχολή Ξένων Γλωσσών της Βαρκελώνης”, *Πρακτικά της Συνάντησης...*, ό.π., σσ. 152-155.

¹⁴ Για τον χαρακτήρα και λειτουργία των *Επίσημων Σχολείων Γλωσσών* της Ισπανίας βλ. Mª T. Magadán, “Clases experimentales de civilización griega moderna en la Escuela Oficial de Idiomas de Barcelona”, M. Morfakidis-I. García Gálvez, *Estudios neogriegos en España e Iberoamérica*, II, Granada, 1998, τ. I, σσ. 155-166 και την παρέμβαση της ίδιας στα *Πρακτικά της Συνάντησης*, ό.π., σσ. 152-155. Βλ. επίσης την παρέμβαση του Ηλία Δανέλη στην ίδια συνάντηση, ό.π., σ. 195.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι σήμερα στην Ισπανία υπάρχει μία επιστημονική εταιρεία νεοελληνικών σπουδών¹⁵, εκδίδονται τρία επιστημονικά περιοδικά¹⁶ και λειτουργούν διάφοροι πολιτιστικοί σύλλογοι, ορισμένοι από τους οποίους δραστηριοποιούνται και στον επιστημονικό τομέα¹⁷.

Στο **Πανεπιστήμιο της Γρανάδας**¹⁸ η διδασκαλία των νέων ελληνικών εισήχθη από το 1981, στην αρχή ως μάθημα επιλογής στην ειδικότητα της Κλασικής Φιλολογίας, ενώ από το 1992 ως το 2000 διδασκόταν σε τρία επίπεδα στο Κέντρο Σύγχρονων Γλωσσών του Πανεπιστημίου. Από το 1995 άρχισε να προσφέρεται σε δύο ετήσια μαθήματα, επιλογής υποχρεωτικά, με τίτλο *Σύγχρονη Γλώσσα I και II* σε όλες τις ειδικότητες της φιλολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή. Το 1997 εισήχθη, ως ύλη ελεύθερης επιλογής, στη Σχολή Μετάφρασης και Διερμηνείας με δύο μαθήματα εξαμήνου, όμως, λόγω της εξαιρετικής αποδοχής του από τους φοιτητές, στα επόμενα χρόνια επεκτάθηκε σταδιακά μέχρι τα έξι μαθήματα εξαμήνου.

Από το 2003 ως το 2010, τέθηκε σε λειτουργία το μοναδικό στον ισπανόφωνο κόσμο μεταπτυχιακό πρόγραμμα (D.E.A.), με τίτλο *La Grecia Medieval y Moderna: Estudios sobre su Lengua, Literatura, Historia y Civilización (334/I)*. Στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών του, δίδαξαν καθηγητές από πανεπιστήμια διαφόρων χωρών (Ισπανίας, Ελλάδας, Κύπρου, Γερμανίας, Βελγίου), εκπονήθηκαν περισσότερα από 60 εποπτευόμενες μεταπτυχιακές εργασίες και υποστηρίχθηκαν επιτυχώς 12 διδακτορικές διατριβές.

Το 1998 εγκρίθηκε, από την αυτόνομη κυβέρνηση της Ανδαλουσίας, η λειτουργία ερευνητικής ομάδας με τίτλο «Βυζαντινές, Νεοελληνικές και Βαλκανικές Σπουδές» (HUM 728) και με έδρα το Τμήμα Ελληνικής και Σλαβικής Φιλολογίας¹⁹. Στις δραστηριότητές της εντάσσονται τα ερευνητικά προγράμματα: *Νεοελληνική Λεξικογραφία (δίγλωσσα ελληνο-ισπανικά και ελληνο-ισπανικά λεξικά)*, *Αρχείο/Βάση δεδομένων ισπανικών πηγών για το Βυζάντιο και τη Νεότερη Ελλάδα*, *Αρχείο/Βάση δεδομένων των πηγών για τις βυζαντινοσλαβικές σχέσεις. Φάσεις: Α' και Β'*, *Αρχείο/Βάση*

¹⁵ Sociedad Hispánica de Estudios Neogriegos (www.shen-org.es).

¹⁶ *Erytheia* (ετήσια έκδοση από το 1982 έως σήμερα) (www.hispanohelenica.org/publicaciones-achh/revista-erytheia), *Más cerca de Grecia* (ετήσια έκδοση: 1987-2014) και *Estudios Neogriegos* (ετήσια έκδοση από το 1997 έως σήμερα) (www.shen-org.es/pagina/estudios-neogriegos-revista-cientifica).

¹⁷ Είναι η περίπτωση του Ισπανο-ελληνικού Πολιτιστικού Συνδέσμου της Μαδρίτης (Asociación Cultural Hispano-helénica), που εκδίδει το περιοδικό *Erytheia* (www.hispanohelenica.org).

¹⁸ Βλ. Μόσχος Μορφακίδης, στα *Πρακτικά της Συνάντησης...*, ό.π., σσ. 159-162.

¹⁹ Βλ. www.centrodeestudiosbnch.com/gr/pagina/6.

δεδομένων ελληνικών ιστοριογραφικών πηγών 4ου-7ου αιώνα, Αρχείο/βάση δεδομένων του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών²⁰.

Με την πλήρη εφαρμογή του Πρωτοκόλλου της Βολονία το 2010 και την σημαντική αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών στις ανθρωπιστικές επιστήμες, προέκυψε μια νέα εικόνα στις νεοελληνικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Γρανάδα:

Στη Σχολή Φιλοσοφίας και Γραμμάτων η νέα ειδίκευση με τίτλο *Σύγχρονες Γλώσσες και οι Λογοτεχνίες τους*, που σε προπτυχιακό επίπεδο χορηγεί πτυχίο με δύο ειδικότητες, όπου ως πρώτη γλώσσα (Lingua Major) προσφέρονται τα αγγλικά, γαλλικά, κινέζικα, αραβικά και ρωσικά, ενώ τα νέα ελληνικά συμπεριλαμβάνονται στην ομάδα της δεύτερης γλώσσας (Lingua Minor) με 48 ECTS.

Τα μαθήματα που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών έχουν ως στόχο την απόκτηση του επιπέδου γλωσσομάθειας Γ1²¹:

Αρχαρίων I: 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

Αρχαρίων II: 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

Μέσο επίπεδο I: 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

Μέσο επίπεδο II: 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

Προχωρημένο επίπεδο I: 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

Προχωρημένο επίπεδο II: 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

Νεοελληνική Λογοτεχνία I: 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

Νεοελληνική Λογοτεχνία II: 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

Τα τέσσερα μαθήματα των επιπέδων I και II συμπεριλαμβάνονται επίσης, ως επιλογή στο μάθημα κορμού *Σύγχρονη γλώσσα και η λογοτεχνία της*, σε όλες τις ειδικότητες της Φιλολογίας (Κλασική, Ισπανική, Αγγλική, Αραβική και Συγκριτική Λογοτεχνία). Οι εγγεγραμμένοι στα μαθήματα αυτά φοιτητές προέρχονται, σε μεγάλο βαθμό, από την ειδικότητα της Κλασικής Φιλολογίας και έχουν ως στόχο την μελέτη της ελληνικής γλώσσας σε όλες τις περιόδους, για το λόγο αυτό επιλέγουν επίσης τα μαθήματα που περιέχουν την ύλη του Βυζαντίου²². Ένας σημαντικός αριθμός τελειόφοιτων, με τη λήξη

²⁰ Για τα ερευνητικά προγράμματα βλ. αναλυτικά: www.centrodeestudiosbnch.com/gr/pagina/769

²¹ Για τα προγράμματα σπουδών των μαθημάτων βλ. <http://graecaslavica.ugr.es/pages/griego/docencia>

²² Στον χώρο των βυζαντινών σπουδών προσφέρονται τα μαθήματα επιλογής:

Βυζαντινός πολιτισμός: 8 ECTS (Ειδικότητα Κλασικής Φιλολογίας)

Ιστορία της παράδοσης των κειμένων: 8 ECTS (Ειδικότητα Κλασικής Φιλολογίας)

Ιστορία της Ανατολικής Μεσογείου κατά τον Μεσαίωνα: 6 ECTS (Ειδικότητα Ιστορίας).

των σπουδών τους εγγράφονται στη νέα ειδικότητα *Σύγχρονες Γλώσσες και οι Λογοτεχνίες τους*, όπου τους αναγνωρίζεται το μεγαλύτερο μέρος των μαθημάτων κορμού (*Γλωσσολογία, Θεωρία της λογοτεχνίας κ.ά.*) που είχαν στην Κλασική Φιλολογία ή τις υπόλοιπες φιλολογίες, καθώς και τα 24 ECTS των τεσσάρων μαθημάτων *Σύγχρονη γλώσσα και η λογοτεχνία της* (στη συγκεκριμένη περίπτωση τα νέα ελληνικά). Συνεπώς, τους απομένουν τα 110 ECTS των μαθημάτων της πρώτης γλώσσας (Lingua Major) για την απόκτηση ενός δεύτερου πτυχίου.

Όσοι επιλέγουν τα νέα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα (Lingua Minor), ως κατά το πλείστον, συμπληρώνουν το επίπεδο γλωσσομάθειας στα σεμινάρια (cursos) τετραμήνου που προσφέρει το Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών και που αναγνωρίζονται από τη Φιλοσοφική Σχολή και τη Σχολή Μετάφρασης και Διερμηνείας με 3 ECTS έκαστο. Ένας αριθμός φοιτητών (μέχρι 5 ετησίως) μεταβαίνει για ένα έτος σε πανεπιστήμια της Ελλάδας μέσω του προγράμματος Erasmus.

Ο μέσος όρος φοιτητών ανά μάθημα των νέων ελληνικών κυμαίνεται ανά έτος. Την τελευταία τριετία, στα τέσσερα πρώτα επίπεδα (*Αρχαρίων I και II, και Μέσο I και II*) που στοχεύουν στο επίπεδο ελληνομάθειας B1 είναι υψηλότερος εξ αιτίας της προσέλευσης φοιτητών από άλλες ειδικότητες φιλολογίας. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 ανερχόταν σε 35. Στο *Προχωρημένο επίπεδο I και II και Νεοελληνική Λογοτεχνία* ο αριθμός περιορίζεται δραστικά. Κατά το ίδιο ακαδημαϊκό έτος ανερχόταν στους 5.

Οι προοπτικές εργασίας των πτυχιούχων έχουν ως ορίζοντα, στο μεγαλύτερο μέρος τους, στον ιδιωτικό τομέα. Στον δημόσιο τομέα υπάρχουν ελάχιστες προοπτικές στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, με την προϋπόθεση ότι κάποιος έχει ήδη καταλάβει θέση καθηγητή των αρχαίων ελληνικών ή κάποιας σύγχρονης γλώσσας (αγγλικά, γαλλικά). Στην περίπτωση αυτή, του δίνεται η δυνατότητα να προτείνει τη διδασκαλία των ελληνικών, ως επίσημη γλώσσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και να εισάγει το μάθημα εφόσον συμπληρωθεί ο αριθμός 10 μαθητών.

Στη **Σχολή Μετάφρασης και Διερμηνείας**, τα νέα ελληνικά αναγνωρίστηκαν ως Δεύτερη Γλώσσα με προσφορά:

6 γλωσσικών μαθημάτων εξαμήνου που έχουν ως στόχο την απόκτηση του επιπέδου Γ1 γλωσσομάθειας:

C1. *Νέα Ελληνικά*. 12 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

C1. *Νέα Ελληνικά*. 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

C3. *Νέα Ελληνικά*. 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

C4. *Νέα Ελληνικά*. 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

C5. *Νέα Ελληνικά*. 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

C6. *Νέα Ελληνικά*. 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

4 μαθημάτων μετάφρασης:

Μετάφραση IC-A (ελληνικά-ισπανικά) 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

Μετάφραση 3C-A (ισπανικά-ελληνικά-) 6 ECTS (χειμερινό εξάμηνο)

Μετάφραση ανθρωπιστικών, κοινωνικών και νομικών επιστημών (ελληνικά-ισπανικά) 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

1 μαθήματος πολιτισμού:

Ελληνικός Πολιτισμός. 6 ECTS (εαρινό εξάμηνο)

Συμπληρωματικά, το Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών προσφέρει ετησίως ένα σεμινάριο (*curso*) διερμηνείας (ελληνικά-ισπανικά) που αναγνωρίζεται από τη Σχολή Μετάφρασης και Διερμηνείας με 6 ECTS.

Οι προοπτικές εργασίας των πτυχιούχων εντάσσονται επίσης, σε μεγάλο βαθμό, στον ιδιωτικό τομέα (μεταφραστές ή διερμηνείς). Για την απόκτηση της ιδιότητας του ορκωτού μεταφραστή και της αντίστοιχης άδειας εργασίας, διοργανώνονται κρατικές εξετάσεις ανά δύο έτη. Στον δημόσιο τομέα, προκηρύσσονται, κατά καιρούς, θέσεις μεταφραστών σε κρατικές υπηρεσίες, όπου απαιτείται η άριστη γνώση δύο “ισχυρών” γλωσσών (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, κινέζικα, ρωσικά) και μιας από τις λεγόμενες “ασθενείς” γλώσσες στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η ελληνική. Το ίδιο ισχύει και για τις προκηρύξεις θέσεων σε οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κυρίως των Βρυξελλών, Λουξεμβούργου και Στρασβούργου), όπου ο συνδυασμός των “ισχυρών” και “ασθενών” γλωσσών είναι συχνά καθοριστικός.

Με την οριστική κατάργηση των μεταπτυχιακών σπουδών (D.E.A.) το 2010, μεμονωμένα μαθήματα βυζαντινών και νεοελληνικών σπουδών προσφέρονται σε δύο **μάστερ**: α) Κλασικής Φιλολογίας και Κλασικής παράδοσης· β) Σύγχρονων Γλωσσών και

Πολιτισμών²³. Στο πλαίσιο των συγκεκριμένων σπουδών έχουν υποβληθεί, μέχρι σήμερα, περισσότερες από 10 εποπτευόμενες εργασίες.

Το νέο σύστημα σπουδών του Πανεπιστημίου της Γρανάδα, τέθηκε σε λειτουργία το **διδακτορικό πρόγραμμα *Lenguas, Textos y Contextos***, όπου έχει ενταχθεί η ερευνητική κατεύθυνση “Βυζαντινός πολιτισμός και λογοτεχνία, και νεοελληνικές σπουδές”²⁴, γεγονός που αποτελεί μοναδική εμπειρία σε όλον τον ισπανόφωνο κόσμο. Στην κατεύθυνση αυτή, βρίσκονται σήμερα εγγεγραμμένοι 7 υποψήφιοι διδάκτορες, ενώ έχουν ήδη υποστηριχθεί πέντε διδακτορικές διατριβές.

Από το 1987 διοργανώθηκαν δεκατέσσερις *Διεθνείς Επιστημονικές Συναντήσεις για την Ελλάδα* με μονογραφικά θέματα (από το 2000 σε συνεργασία με το Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών). Η επιστημονική συνάντηση του 1992 συνέπεσε με το διεθνές συμπόσιο *Η θρησκεία στον ελληνικό κόσμο*²⁵, του 1996 με το *Α΄ Συνέδριο Νεοελληνιστών της Ιβηρικής Χερσονήσου και της Λατινικής Αμερικής*²⁶, του 1997 με το διεθνές συμπόσιο για τον Νίκο Καζαντζάκη²⁷ και του 2016 με το διεθνές συμπόσιο *Η ελληνική μυθολογία στη λογοτεχνική παράδοση: από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη Ελλάδα*²⁸.

Από το 2000 άρχισε να λειτουργεί το **Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών**, που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης (www.centrodeestudiosbnch.com/gr). Στόχος του είναι η προώθηση των νεοελληνικών σπουδών στον ισπανόφωνο χώρο, με την λειτουργία αξιόλογης βιβλιοθήκης (που σήμερα ξεπερνά τους 20.000 τίτλους)²⁹ και την υλοποίηση ερευνητικών και μεταφραστικών προγραμμάτων, που συσπειρώνουν ειδικούς από όλη την Ισπανία, την Λατινική Αμερική και την Ευρώπη. Το εν λόγω κέντρο αποτελεί και τη λειτουργική βάση της ερευνητικής ομάδας «Βυζαντινές, Νεοελληνικές και Βαλκανικές Σπουδές» του Πανεπιστημίου της

²³ Για τα δύο μάστερ βλ. <http://masteres.ugr.es/clasicas> και <http://masteres.ugr.es/lenguasyculturasmodernas>

²⁴ Βλ. σχετικά <http://doctorados.ugr.es/lenguastextos/pages/lineas-y-equipos-de-investigacion>

²⁵ Πρακτικά συνεδρίου: Μ. Morfakidis Filactós - Μ. Alganza Roldán (eds.), *La religión en el mundo griego. De la antigüedad a la Grecia moderna*, Granada, Athos-Pérgamos, 1997.

²⁶ Πρακτικά συνεδρίου: Μ. Morfakidis Filactós - Ι. García Gálvez (eds.), *Estudios Neogriegos en España e Iberoamérica*. t. I. *Los estudios Neogriegos, didáctica, lengua y traducción*. t. II. *Historia, literatura y traducción*, Granada, Universidad de Granada, 1997.

²⁷ Πρακτικά συνεδρίου: Ο. Omatos (ed.), *Tras las huellas de Kazantzakis*, Granada, Athos-Pérgamos, 1999.

²⁸ Πρακτικά συνεδρίου: Μ. Alganza Roldán - Ρ. Papadopoulou (eds.) *La mitología griega en la tradición literaria: de la Antigüedad a la Grecia contemporánea*, Granada, Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas, 2017.

²⁹ Πληροφορίες για τη βιβλιοθήκη και αρχεία βλ. www.centrodeestudiosbnch.com/es/pagina/3

Γρανάδα. Λειτουργεί πάντα σε συνεργασία με το ίδιο πανεπιστήμιο, όπου στηρίζει τη διδασκαλία των νέων ελληνικών με διδακτικό προσωπικό, τη διάθεση της βιβλιοθήκης του για ερευνητές και φοιτητές, και των χώρων του για μαθήματα και διάφορες εκδηλώσεις. Διοργανώνει ετήσιες σειρές μαθημάτων (cursos) νέας ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού σε τέσσερα επίπεδα, τα οποία αναγνωρίζονται από το Πανεπιστήμιο της Γρανάδα σε ECTS. Διοργανώνει επίσης επιστημονικές συναντήσεις, πολλές από τις οποίες είναι διεθνούς χαρακτήρα και μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι: *Διεθνές Συμπόσιο «Γ. Σεφέρης: 100 χρόνια από τη γέννησή του»* (2000)³⁰, *Διεθνές συνέδριο “Κωνσταντινούπολη: 550 χρόνια από την άλωση”* (2003)³¹, διεθνές επιστημονικό συνέδριο *Κωνσταντίνος Τσάτσος. Φιλόσοφος, συγγραφέας, πολιτικός* (2009)³² *Δ’ Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών* (2010)³³, *Ελληνικό θέατρο σκιών - Άυλη πολιτιστική κληρονομιά* (2015)³⁴ και *Βαλκάνια: ιστορικές εξελίξεις και σημερινές προκλήσεις* (2016)³⁵.

Αναπτύσσει εκδοτική δραστηριότητα με την έκδοση αρχείων, μονογραφικών μελετών και μεταφράσεων σε 11 έντυπες σειρές: *Βιβλιοθήκη Βυζαντινών Κειμένων* (9 τίτλοι)· *Σειρά Βυζαντινών Μελετών* (5 τίτλοι)· *Βιβλιοθήκη Κλασικών Νεοελλήνων Συγγραφέων [δίγλωσση σειρά]* (4 τίτλοι)· *Βιβλιοθήκη Κλασικών Νεοελλήνων Συγγραφέων* (7 τίτλοι)· *Βιβλιοθήκη Σύγχρονων Ελλήνων Συγγραφέων* (1 τίτλος)· *Κυπριακή Βιβλιοθήκη* (3 τίτλοι)· *Ισπανική Βιβλιοθήκη* (2 τίτλοι)· *Λεξικά Γρανάδα* (4 τίτλοι)· *Πηγές και Ντοκουμέντα* (5 τίτλοι)· *Σύμμεικτα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών* (4 τίτλοι)· *Συλλογικοί τόμοι* (7 τίτλοι)· *Σε συνεργασία με άλλους φορείς* (3 τίτλοι)· *Διάφορα* (3 τίτλοι)³⁶.

Από τριετίας, η εκδοτική του δραστηριότητα επεκτάθηκε στο ψηφιακό βιβλίο, το οποίο προσφέρεται on line σε ελεύθερη πρόσβαση και σε 8 σειρές: *Βιβλιοθήκη Κλασικών*

³⁰ Πρακτικά: I. García Gálvez (ed.), *Giorgos Seferis: 100 años de su nacimiento*, Granada, 2002.

³¹ Πρακτικά: E. Motos Guirao ‘ M. Morfakidis Filactós, *Constantinopla. 550 años desde su caída / Κωνσταντινούπολη. 550 χρόνια από την άλωση*: t. I. *Constantinopla Bizantina / Βυζαντινή Κωνσταντινούπολη*, t. II. *La caída / Η άλωση*, t. III. *Constantinopla otomana / Οθωμανική Κωνσταντινούπολη*.

³² Πρακτικά: Μ. Μορφακίδης – Π. Παπαδοπούλου – Δ. Αγγελής (επιμ.), *Κωνσταντίνος Τσάτσος. Φιλόσοφος, συγγραφέας, πολιτικός*, Γρανάδα, Εταιρεία Φύλων Κ. Και Ι. Τσάτσου, 2010.

³³ Πρόγραμμα συνεδρίου: www.centrodeestudiosbnch.com/files/Pdf/Programa.%209-12%20de%20septiembre%20de%202010.pdf

³⁴ Μ. Μορφακίδης - Π. Παπαδοπούλου (επιμ.), *Ελληνικό θέατρο σκιών - Άυλη πολιτιστική κληρονομιά (προσ τιμή του Βάλτερ Πούχνερ)*, Γρανάδα, ψηφιακή έκδοση: www.centrodeestudiosbnch.com/web/publicaciones/Congreso_Ts/index_Congreso_Ts.html

³⁵ Μ. Morfakidis Motos - J.A. Ruiz Jiménez (eds.), *Balcanes: procesos históricos y desafíos actuales* Granada, 2017

³⁶ www.centrodeestudiosbnch.com/gr/pagina/8

Νεοελλήνων Συγγραφέων (9 τίτλοι)· *Βιβλιοθήκη Σύγχρονων Ελλήνων Συγγραφέων* (8 τίτλοι)· *Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών* (3 τίτλοι)· *Κυπριακή Βιβλιοθήκη* (2 τίτλοι)· *Ισπανική Βιβλιοθήκη* (2 τίτλοι)· *Πηγές και Ντοκουμέντα* (3 τίτλοι)· *Σύμμεικτα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών* (2 τίτλοι)· *Συλλογικοί τόμοι* (2 τίτλοι)³⁷.

Στο χώρο του πολιτισμού αναπτύσσει επίσης μια έντονη δραστηριότητα με τη διοργάνωση εκθέσεων, συναυλιών και ρεσιτάλ μουσικής, εβδομάδες ελληνικού κινηματογράφου, και θέατρο³⁸.

Η Γρανάδα αποτελεί σήμερα, αναμφισβήτητα, σημείο αναφοράς των νεοελληνικών σπουδών στο σύνολο του ισπανόφωνου κόσμου. Είναι όμως εμφανές, ότι η συνέχειά τους, όπως και στο σύνολο των ισπανικών και ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, βρίσκεται σε σημείο καμπής όπου, σε μικρό σχετικά διάστημα, θα κριθεί αν τελικά θα κατορθώσουν να επιβιώσουν ή θα συρρικνωθούν. Το αποτέλεσμα, αναμφίβολα, θα εξαρτηθεί από τις σωστές επιλογές και τον συντονισμό των κινήσεων, για το οποίο η ελληνική πολιτεία μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο εντείνοντας τις αξιόλογες, ομολογουμένως, προσπάθειες που καταβάλλει τις τελευταίες δεκαετίες. Είναι ζωτικής σημασίας η χάραξη μιας ορθολογιστικής και ρεαλιστικής πολιτικής ώστε να καταστεί δυνατή η πραγματική στήριξη των βιώσιμων τμημάτων σε μια πραγματικά δύσκολη περίοδο που διαπερνούν οι περισσότερες “ασθενείς” γλώσσες στην ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

³⁷ www.centrodeestudiosbnch.com/gr/pagina/472

³⁸ www.centrodeestudiosbnch.com/gr/pagina/11